

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Jména, příjmení a pojmenování albánské enklávy v Makedonii

Ardiana Veli Tahiri

Plzeň 2020

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra antropologie
Studijní program Antropologie
Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce
Jména, příjmení a pojmenování albánské enklávy v Makedonii
Ardiana Veli Tahiri

Vedoucí práce:

Mgr. Gabriela Fatková Ph.D.

Katedra antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň, 2020

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen
uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2020

Poděkování:

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí bakalářské práce
doktorce Gabriele Fatkové, za odborné vedení práce a celé své rodině :
za podporu a trpělivost.

Abstrakt

Tato práce se zabývá tématem jména, příjmení a pojmenování albánské enklávy v Makedonii. Práce má přiblížit systém a praxi pojmenování, dále pak typ jmen a příjmení používaných v rámci této menšiny v Makedonii. Tato případová studie je pak průběžně srovnávána s praxí pojmenování v rámci jiných společností (zejména u Albánců žijících v Kosovu a Albánii) tak, jak byla doposud popsána v odborné literatuře a zachycena v místních statistikách. Ve vlastním terénním výzkumu v Makedonii v oblasti hlavního města Skopje byly využity především genealogická metoda a polostrukturované rozhovory. Praxe pojmenování je interpretována ve vztahu k motivacím vycházejícím z konfesní, etnické a regionální příslušnosti respondentů a na konkrétních případech je pak mapováno, jak jsou prostřednictvím jména utvářeny a utvrzovány příbuzenské vztahy.

Klíčová slova

jména, příjmení, pojmenování, Albánci, Makedonie

Abstract

This thesis deals with the surname, name and naming by Albanians in Macedonia. The system, practice of naming, and types of names in use of Albanian minority in Macedonia is explained in detail. The described practice is continually compared with the practice of other groups in region (especially Albanians in Kosovo and Albania) based on the ethnographic literature and local statistics. During the field research in the Skopje region the genealogical methods and semi-structured interviews has been used. The practice of naming has been interpreted especially in the light of various motivations based on personal confessional, ethnic and regional belonging. In particular situation names work as a tool to create and stabilize kinship relations.

Keywords

names, surnames, naming, Albanians, Macedonia

Obsah

ÚVOD	1
1 TEORETICKÁ ČÁST	3
1.1 Jména, pojmenování a jejich význam	3
1.1.1 Jména a pojmenování v jihovýchodní Evropě.....	4
1.1.2 Albánská jména.....	6
1.2 Příjmení, jejich historie a význam	9
1.2.1 Albánská příjmení.....	9
1.3 Albánská menšina v Makedonii	12
2 METODOLOGICKÁ ČÁST	13
2.1 Genealogická metoda	14
2.2 Polostrukturované rozhovory	15
2.3 Vyhodnocování dat	16
3 PRAKTICKÁ ČÁST	16
3.1 Shaban Veli - 1. respondent, venkov	16
3.2 Hamdije Mamuti - 2. respondentka, venkov	21
3.3 Ezmehan Saiti - 3. respondentka, město	24
3.4 Xhavit Mamuti - 4. respondent, město	27
3.5 Adem Idrizi - 5. respondent, Tetovo ; Skopje	31
3.6 Feride Mehmeti - 6. respondent, Kosovo;Skopje	34
4 ZÁVĚR	37

ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá tématem jména, příjmení a pojmenování albánské enklávy v Makedonii. Zabývá se tím, jaká jména jsou zde obvyklá, podle jakých zvyklostí jsou jména vybírána, co tato jména znamenají a co o člověku vypovídají. Tato práce vychází z odborné literatury a terénního výzkumu, který byl uskutečněn v Makedonii v hlavním městě Skopje a jeho okolí.

Toto téma jsem si vybrala proto, protože sama moc dobře vím, že právě jméno a příjmení může člověku ovlivnit v podstatě celý život. Ať už v tom dobrém nebo i ve zlém. Jména totiž nejsou jen slova a nálepky osob, ale mají moc měnit životy lidí i celých populací. Jména mohou být velmi stigmatizující, a proto se někteří lidé účelně rozhodnou svá jména během života změnit, aby jim to usnadnilo život.

Již v době druhé světové války bylo jméno etnodiferenčním markerem a jakýmsi nástrojem při diskriminaci. Zejména příslušníci židovské národnosti, které bylo možné již na základě jména a příjmení často identifikovat, v době perzekuce ze strany Němců, využívali možností černého trhu a na základě falešných dokumentů se změněnými jmény a příjmeními se tak mohli vyhnout koncentračnímu táboru a mohli žít jako ostatní Němci v té době.

Také příslušníci albánské minority v Řecku často měnili svá jména kvůli lepšímu postavení ve státě. Vztahy mezi Řeky a Albánci byly vždy velmi napjaté, protože národy mluví odlišnými jazyky a mají odlišnou víru. Velká populace Albánců žije mimo Albánii jako například v Řecku, Itálii nebo v Makedonii. Místní jazyk si albánská minorita osvojuje rychle, avšak podle jména jsou stále identifikovatelní jako Albánci. Jako řešení často volí změnu jména.

Situace v Řecku a Makedonii však vykazuje značné rozdíly. Zatímco do Řecka se Albánci stěhovali zejména po druhé světové válce za prací, na území dnešní Makedonie žili Albánci již ve 14. století.

Nepovažují se tedy za přistěhovalce, ale za plnohodnotné autochtonní občany Makedonie stejně jako většinoví slavofonní Makedonci.

Právě Albáncům žijícím v Makedonii se tato práce věnuje. Existují totiž různé studie o albánských jménech a příjmeních, které vycházejí z dat obyvatel Albánie a Kosova, ale v podstatě žádná, která by se zabývala klasifikací jmen a příjmení v rámci albánské enklávy v Makedonii. V Albánii i v Kosovu je albánská populace různorodá. Zejména se zde Albánci diferencují podle náboženského vyznání. Žijí zde muslimové i křesťané, avšak na území Makedonii je drtivá většina albánského obyvatelstva muslimského vyznání.

1 TEORETICKÁ ČÁST

V této části popíšete důležité pojmy, které jsou důležité pro vypracování této práce. Charakteristiky těchto pojmů budou následně aplikovat v praktické části.

1.1 Jména, pojmenování a jejich význam

Jména a pojmenování, kterými se zabývá tato práce, jsou používána ve smyslu vlastních jmen a pojmenování osob. Tato jména jsou nástrojem identifikace, sebeidentifikace, politické a ekonomické moci. Podle Geertze je pojmenování klíčovým aspektem přeměny z “někoho” na “tohoto”. Jména totiž mohou odhalit klíčové informace o pohlaví, příbuzenství, geografickém původu nebo náboženství (Van Bruck, Bodenhorn 2006). Toto tvrzení potvrzuje také Brozović (2016), který uvádí, že *„Všechny lidské komunity jsou identifikovány na základě systému pojmenování, který popisuje jejich geografii nebo historii.“*

Mauss, Lévy-Bruhl a Lévi-Strauss zkoumali souvislosti mezi jmény a klasifikací. Shodují se v tom, že jména mohou současně identifikovat jedince a klasifikovat osoby do skupin (Van Bruck, Bodenhorn 2006). Příkladem tohoto tvrzení může být situace v Bosně a Hercegovině, kde jsou jména performativním markerem, který od sebe odlišuje 3 etnonáboženské skupiny. Těmito skupinami jsou Bosňáci, Chorvati a Srbové. Bosňáci představují muslimskou část obyvatelstva, Chorvati katolickou část obyvatelstva a Srbové představují část pravoslavného náboženství (Henig 2011). Na základě tohoto příkladu můžeme předpokládat podobnou situaci i v Makedonii, kde jména a příjmení jakožto etnodiferenční markery budou od sebe navzájem oddělovat Makedonce, Albánce a další národnostní menšiny, které zde žijí.

Evans - Pritchard, Rosaldo a další zdůrazňují, že jména jsou používána jako způsob vyjednávání sociálních vztahů. V běžném životě to znamená například to, kdo s kým může vstoupit do manželství. Jsou to

však také různá očekávání a předsudky, které se se jmény váží (Van Bruck, Bodenhorn 2006).

Také v rámci nejrůznějších válečných konfliktů, přírodních katastrof či jiných ozbrojených útoků jsou seznamy jmen živých či mrtvých důležitými orientačními body pro přeživší. V roce 1990 šlo o identifikaci mrtvých v Bosně a Hercegovině, což pro přeživší znamenalo začátek nového života. Pozůstalí totiž nemohli jít v životě dál bez toho, aniž by pohřbili ostatky svých blízkých (Van Bruck, Bodenhorn 2006).

Jak Van Bruck a Bodenhorn v jejich již několikrát citované knize *An anthropology of names and naming* říkají „Kulturní praktiky, týkající se pojmenování, kombinují několik klíčových zájmů v sociální teorii: ztělesnění osobnosti, genderovou subjektivitu, přemístění sémantické a geografické paměti, sílu diskurzu a symbolickou analýzu více obecně.“

1.1.1 Jména a pojmenování v jihovýchodní Evropě

V rámci systému jmen a pojmenování na území jihovýchodní Evropy, zejména na území dnešní Bosny a Hercegoviny a území obývané Albánci, měla velký vliv osmanská správa, která trvala v Bosně od 15. do 2. poloviny 19. století (přesněji do Berlínského kongresu v roce 1878) a v Albánii až do roku 1912. S Osmanskou říší je spojováno zejména šíření islámu, tedy islamizace obyvatelstva. V této oblasti se islamizace nejvíce dotkla Bosňáků a Albánců, čehož je důkazem dnešní stav náboženského vyznání těchto národů. Jsou to právě tyto dva národy, které v dnešní době vyznávají ve většině právě islám (Brozović 2016).

V době osmanské nadvlády docházelo k přejmenování osob, a také i k zisku nové muslimské identity, což přinášelo v rámci Osmanské říše změnu postavení a statusu, což dále implikovalo mnoho výhod (Brozović 2016). Dá se tedy předpokládat, že vedle nucené konverze přijímala část obyvatel islám dobrovolně s motivací vzestupné sociální mobility.

V dnešní době se navzájem identifikují muslimsky věřící Bosňáci a Albánci na základě jména. Jména jsou muslimská a systémy

pojmenování v rámci těchto kultur podléhají muslimským zvyklostem (Henig 2011). Neznamená to však, že jména Bosňáků a Albánců jsou shodná. Shodná jsou jenom ta jména, která pocházejí z arabštiny a z turečtiny, která vycházejí z náboženského vyznání těchto národů.

Jak vyplývá ze statistického výzkumu v Kosovu z roku 2011, tak nejčastějším ženským jménem zde bylo Fatime a nejčastějším mužským jménem zde bylo Bajram. Jméno Fatime odkazuje na významnou osobnost v historii islámu a jméno Bajram odkazuje k významným muslimským svátkům "Kurban Bajrami" a "Fitër Bajrami". Dá se tedy předpokládat, že právě konfese hraje významnou roli v rámci jmen a pojmenování u zkoumané populace, neboť většinové obyvatelstvo Kosova tvoří příslušníci albánské národnosti, kteří jsou převážně muslimského vyznání.

Jména se ovšem netýkají pouze živých nositelů. Jméno má tendenci propojovat jednotlivé generace a osoby živé se zesnulými. O zvyklostech pojmenování v rámci islámské kultury píše Henig (2011) ve své disertační práci *The Embers of Allah: cosmologies, knowledge, and relations in the mountains of central Bosnia*, kde popisuje předávání jmen z "mrtvých" na "živé". Jde o to, že se předávají jména z již nežijících osob na potomky. Jedná se většinou o rodiče či prarodiče, kteří již nežijí. Henig zde dále popisuje souvislosti s pojmenováním u jednoho z informátorů, který byl pojmenován po svém stále žijícím otci, což autor popisuje jako neobvyklé, výjimečné a zcela ojedinělé v rámci muslimských kultur. Dále zde vysvětluje, že ono opakování jména v rámci rodiny, zejména z rodičů či prarodičů na své potomky, je také procesem přenášení osobních vlastností a kvalit z "mrtvého" na "živého".

K podobným závěrům ohledně přenášení kvalit a vlastností došla i Fatková (2015) ve své knize *"Bulharští Karakačani a usedlý život: dům, jméno a identita"*. U Karakačanů však nejde o zvyklost předávání jmen z "mrtvých" na "živé", ale jde o předávání jmen z (zpravidla žijících) prarodičů (zejména z otcovy strany) na vnoučata. Odpověď na důvod této odlišnosti mezi bulharskými Karakačany a muslimským obyvatelstvem

Bosny lze nalézt právě v konfesi. Také u bulharských Čechů Budilová (2012) v rámci jejího výzkumu ve vesnicích Vojvodovo a Belinci zaznamenala toto přenášení jmen napříč generacemi, a to z prarodičů na vnoučata dle stanovených pravidel. Tento způsob se velmi podobá způsobu pojmenování u Karakačanů. V případě Karakačanů je takovéto utváření vazeb skrze jméno mezi prarodiči a vnoučaty vysvětlováno potřebou, aby se prarodiče aktivně zapojili do péče o vnoučata v době nepřítomnosti rodičů, kteří často migrují do Řecka za prací. V případě Vojvodovských Čechů ovšem takovouto praktickou motivaci postrádáme.

1.1.2 Albánská jména

Albánská vlastní jména jsou podrobně popsána v práci *Motivimi i emërtimit të fëmijëve në Kosovë 1912-2008* z roku 2010, která se zabývá proměnou pojmenování dětí v Kosovu v letech 1912-2008. Jména zde autoři rozdělili do 16 kategorií, avšak některé kategorie se značně překrývají. V každé kategorii se vždy vyskytují příklady ženských i mužských jmen. Seznam kategorií začíná národními albánskými jmény, která jsou například Bardh (od albánského pojmenování bílé barvy - bardh), Shkurte (od albánského slova krátká - e shkurte), Fitore (od albánského slova znamenajícího vítězka - fitore) nebo Yll (od albánského slova označujícího hvězdu - yll). Jména Bardh a Yll jsou jména mužská a Shkurte a Fitore jsou jména ženská.

Následují jména vytvořená z nějakého albánského slova a "apelativní jména". Do této kategorie patří například jména Bekim (od albánského slova vyjadřující požehnání - bekim), Besim (od albánského slova pro víru - besim), Dashurie (od albánského slova láska - dashuri a Pranvera (od albánského slova pro jaro - pranverë). Jména Bekim a Besim jsou mužská a Dashurie a Pranvera jsou jména ženská.

Jména vzniklá složením dvou albánských slov jsou další kategorií. Mezi tato jména patří například ženská jména Besbardha (od dvou

albánských slov *besim* - víra a *e bardhë* - bílá) a *Fatvera* (vzniklé ze slov *fat* - štěstí a *vera* - léto) nebo mužská jména *Fatgëzim* (vzniklé od slov *fat* - štěstí a *gëzim* - potěšení) a *Liridon* (vzniklé ze slova *liri* - svoboda a slovesa *dua* - chtít). Tyto tři kategorie lze shrnout do jedné kategorie "jména s albánským překladem". Jde tedy o jména, která vznikla z albánštiny, používají je všichni Albánci bez ohledu na konfesi.

Další dvě kategorie se týkají geografie. Jedná se o oblasti či města v Albánii nebo v Kosovu nebo o označení obyvatele určitého místa či města. Například jména *Durrës* (čti: *Durs*) a *Saranda* jsou zároveň města v Albánii a zároveň vlastní jména. Jména *Kosovar* nebo *Shqiptar* (čti: *Ščiptar*) jsou zároveň označením obyvatele Kosova a označením Albánce.

Další tři kategorie se týkají historie. Odkazují k dávné historii Albánců a ke kmeni *Ilyria*, z kterého Albánci pochází. Jedná se o ilyrský kmen *Albanů*, který obýval území dnešní střední Albánie a který ve svém díle *Geographica* (2. stol. n. l.) zaznamenal už alexandrijský učenec *Klaudios Ptolemaios* (Surovčák 2013). Sem patří mužská jména *Asdren* a *Skender* a ženská jména *Ardiana* a *Teuta*. Jméno *Asdren* vzniklo jako zkratka ze jména spisovatele, který se jmenoval *Aleks Tavre Drenova*. Jméno *Skender* odkazuje k národnímu hrdinovi albánských dějin, který se jmenoval *Skanderbeg*. Jméno *Ardiana* a *Teuta* jsou jména pocházející z kmene *Ilyria*.

Následující kategorii tvoří jména muslimská, která pocházejí z arabštiny nebo z perštiny. Ženská jména, která patří do této kategorie, jsou například *Ajshe*, *Fatime* a *Emine*. Mužská jména spadající do této kategorie jsou například *Ali*, *Muhamet* a *Hysen*. Do této kategorie patří i jména hebrejského původu, která mají i křesťané avšak v jiné podobě. Jsou to jména jako *Adem*, *Daud*, *Isa* a *Musa*. Jedná se o jména mužská. Samostatnou kategorii tvoří jména tureckého původu, která se také pojí k muslimskému obyvatelstvu. Taková jména jsou například mužská jména *Asllan* a *Murat* a ženské jméno *Shemsije*. Tyto tři kategorie můžeme opět shrnout do jedné kategorie s názvem "jména muslimská".

Další kategorii tvoří jména křesťanská/katolická, kterými jsou například mužská jména Gjergj (čti: Džerdž) a Pashk a ženská jména Marie a Ortensa. Následují jména z řecké mytologie, kterými jsou například mužské jméno Adonis a ženská jména Antigona a Hera. Dále jsou zde dvě kategorie, které popisují jména, která pocházejí z jiných kultur. Například Albert, Adelina nebo také Elvis a Ines.

Předposlední kategorii tvoří jména vytvořená jakožto zkratky. Příkladem může být jméno popsané v kategorii jména historická - jméno Asdren. A samostatnou poslední kategorii tvoří dívčí jméno Pavarësi (čti:Pavarsi), což znamená nezávislost. Odkazuje to k vyhlášení nezávislosti Kosova z roku 2008 (Čaka 2010).

Je zde zachycené celé spektrum jmen albánské populace, které bude dále popsáno a aplikováno v rámci albánské enklávy v Makedonii, která je zkoumanou populací.

V následující tabulce ještě pro přehlednost shrnu kategorie albánských jmen. Tato tabulka také byla použita v rámci výzkumu jako výchozí bod pro zjišťování užití a praxe vlastních jmen. Zejména zjišťování zda jsou všechny kategorie jmen aktivně užívány i v rámci albánské enklávy v Makedonii.

Tab. 1. Albánská jména podle kategorií

Kategorie jmen	Jména
Jména s albánským překladem	Bardh, Bekim, Besim, Fitore, Ylli
Jména geografická	Durrës, Saranda, Shqiptar
Jména historická	Asdren, Ardiana, Skender, Teuta
Jména muslimská	Ajshe, Ali, Fatime, Musa
Jména křesťanská	Gjergj, Marie, Ortensa, Pashk
Jména z řecké mytologie	Adonis, Antigona, Hera
Jména z jiných kultur	Albert, Adelina, Elvis, Ines
Jména vytvořená ze zkratky	Asdren
Jméno nezávislost	Pavarësi

1.2 Příjmení, jejich historie a význam

Příjmení je druhou částí osobního jména a jeho historie je mnohem mladší než historie vlastních jmen. V rámci Evropy se příjmení vyvíjela postupně z různých přídomků a přízvisek, která nejprve měla šlechta. Tito předchůdci příjmení byli nejprve užíváni v Itálii, Francii a dále se rozšiřovali do Švýcarska a Anglie. Období vzniku těchto “předpříjmení” se datuje do 10. - 12. století. Také na území dnešní České republiky existovala tzv. příjmní, která od sebe navzájem odlišovala členy společnosti. Avšak tato příjmní se mohla, ale nemusela dědit na další generaci. V období mezi 14. - 15. století existovaly případy, kdy příjmní přešlo na další generaci. K oficiálnímu zavedení příjmení však došlo až 1. 11. 1786, kdy josefínský patent obsahoval zákonná pravidla pro odvozování příjmení (Moldanová 2004).

V oblasti jihovýchodní Evropy se příjmení ustanovovala mnohem později než v ostatních částech Evropy. Na území jihovýchodní Evropy jsou příjmení spojována s obdobím osmanské nadvlády, a to zejména na území dnešní Bosny a Hercegoviny a v rámci albánské populace.

1.2.1 Albánská příjmení

V rámci albánské populace došlo k ustanovení příjmení až v 18. století, avšak k ustálení těchto příjmení došlo až po 2. světové válce (Caka 2016). V rámci Království Jugoslávie muselo mnoho Albánců (kromě Albánců žijících v Albánii) připojit ke svým příjmením příponu -iq (čti: ič) nebo -viq (čti: vič). Z příjmení Cufa tak vzniklo příjmení Cufiq nebo z příjmení Hasani vzniklo příjmení Hasanoviq. Po 2. světové válce si většina Albánců změnila svá příjmení na svá původní nebo docházelo ke vzniku zcela nových příjmení. Odstranili tak ze svých příjmení slovanské přípony nebo přešli k úplně novým příjmením. Z původního příjmení Beqiri (čti: Bečiri), které se dále proměnilo v příjmení Beqirov iq se po druhé světové válce mohlo stát opět příjmení Beqiri nebo se toto

příjmení mohlo změnit úplně a to na příjmení Shalqini (čti: Šalčini), které odkazuje ke stejnojmenné vesnici v Albánii. Odkazovalo to na místo původu předků této rodiny (Caka 2010). Procesu přejmenovávání míst a pomístních jmen se pak věnuje řada výzkumů, které zde ponecháme stranou, přestože zde vidíme, že mohou ovlivňovat i změny vlastních jmen.

Albánská jména mohou signalizovat nejen místo původu předků, ale i konfesi. Například distinkce mezi příjmeními Komani a Komoni od sebe odlišuje katolíky a muslimy nebo příjmení Habipaj odkazuje k Albánii a příjmení Habibaj odkazuje ke Kosovu (Caka 2016). Zde se jedná o zvykově rozšířené verze příjmení.

Ve srovnání s vývojem příjmení v Bosně se vznik albánských příjmení velmi podobá. Příjmení vznikala z přezdivek, sociálního postavení, povolání či profese, jmen předků či z místa původu. Důvodem podobnosti je vliv Osmanské říše.

V Bosně ale také vznikala příjmení z názvů a pojmenování vojenského prostředí. Důvodem může být fakt, že právě z Bosny a území obývaném Albánci se etablovali vojáci do osmanské armády v rámci instituce „devširme“.

Příjmení Atlija vzniklo ze slova atlija, což znamená jezdec, příjmení Azapovič vzniklo ze slova azap, což znamená pozemní voják, příjmení Serdar vzniklo ze stejnojmenného označení vojenského vůdce, příjmení Topuzovič pak vzniklo ze slova topuz, což znamená palice (Brozović 2016).

Albánská příjmení můžeme rozdělit do 5 základních skupin. Tou první je odvození příjmení od předka muže. Tímto předkem může být děda, praděda nebo jiný vzdálený předek mužského pohlaví. Příjmení, která vznikla touto formou, jsou například Ademi, které je odvozené od předka, který se jmenoval Dema nebo Adem, příjmení Hasani, které bylo odvozeno od předka jménem Hasan a příjmení Rexhepi (čti: Redžepi) odvozené od jména Rexha (čti: Redža).

Tou druhou skupinou příjmení jsou topografická příjmení, která jsou odvozená od místa bydliště či původu. Těmito příjmeními jsou například příjmení Dibra, Dibrani odvozená od města Debar v Makedonii nebo příjmení Shkupi odvozené od hlavního města Makedonie Skopje.

Třetí skupinou jsou příjmení odvozená od profese či nějakého společenského postavení. Do této skupiny patří také příjmení odvozená od náboženského či vojenského titulu nebo postavení. Například příjmení Berberi odkazuje na profesi mužského holiče a příjmení Hoxha (čti: Hodža) odkazuje na představitele mešity.

Čtvrtou skupinou jsou příjmení odvozená od přezdívky. Příklady těchto typů příjmení jsou například příjmení Qorri (čti: Čori), což znamená slepý a příjmení Shurdha, což znamená hluchý.

Pátou velmi malou skupinou jsou příjmení odvozená od předka ženy, která jsou odvozena od babičky, prababičky nebo jiných vzdálených předků ženského pohlaví. Příjmení Hasimja nebo Havolli patří do této skupiny. Příjmení Hasimja je odvozené od ženského jména Hasime a příjmení Havolli je odvozené od jména Hava.

Albánská příjmení mají také různé přípony nebo jsou složeninami dvou jmen. Příjmení Tahiri má také svou podobu ve tvaru Tahiraj, stejně tak příjmení Ademi má svou podobu ve tvaru Ademaj. Zde se tedy jedná o příponu -aj. Další příponou je přípona -olli odvozená z tureckého oglu, což znamená syn. Takové příjmení potom vypadá takto - Ramusholli, Kamerolli a další. Příjmení, které vzniklo složením dvou jmen, je například Alidema, které vzniklo složením jmen Ali a Dema. Dalším takovým příjmením je příjmení Alidini, které vzniklo složením jmen Ali a Dini (Caka 2016).

Tab. 2. Albánská příjmení podle kategorií

Kategorie příjmení	Příjmení
Příjmení od předka muže	Ademi, Hasani, Rexhepi, Rexhaj
Příjmení topografická	Dibra, Dibrani, Shkupi
Příjmení z profese či postavení	Berberi, Hoxha

Příjmení z přezdívky	Qorri, Shurdha
Příjmení od předka ženy	Hasimja, Havolli
Příjmení s koncovkou -aj	Ademaj, Tahiraj
Příjmení s koncovkou -olli	Ramusholli, Kamerolli
Příjmení složené ze dvou jmen	Alidema, Alidini

1.3 Albánská menšina v Makedonii

Albánci tedy příslušníci albánské národnosti obývají mimo jiné zejména oblast jihovýchodní Evropy. Nejvíce Albánců žije v Albánii, Kosovu a Makedonii. Vysoké procento Albánců také žije v Srbsku, Řecku, Černé Hoře a Itálii. Rozšířená je i albánská diaspora ve střední Evropě a v USA. „Vydeme-li z údajů serveru ethnologue.com americké organizace SIL, který pravidelně aktualizuje údaje o několika tisících jazycích světa, pak by podle jeho odhadu z roku 2009 na celém světě mělo hovořit albánsky více než 5,8 mil. obyvatel a albánština se tak umístila v celosvětovém měřítku na 113. místě (pro srovnání čeština na 81. místě a slovenština na 123. místě)” (Surovčák 2013).

Tato práce se však věnuje zejména Albáncům žijícím v Makedonii. Existují totiž různé studie o albánských jménech a příjmeních, které vycházejí z dat obyvatel Albánie a Kosova, ale v podstatě žádná, která by se zabývala klasifikací jmen a příjmení v rámci albánské enklávy v Makedonii. V Albánii i v Kosovu je albánská populace různorodá, kde se Albánci různí v jejich náboženském vyznání. Žijí zde muslimové i křesťané, avšak na území Makedonie je drtivá většina albánského obyvatelstva muslimského vyznání.

Přítomnost Albánců na území dnešní Makedonie dokládají například srbské záznamy již ze 14. století. Je to zejména listina Štěpána Dušana z roku 1343, která zakazuje užívání pastvin Albáncům a Arumunům v jedné části západní Makedonie, což svědčí o tom, že se zde Albánci nacházeli, když byli zahrnuti v tomto zákazu (Cvachová a kol. 2012).

Na počátku 20. století byl přibližný počet Albánců v Makedonii 130 000 - 230 000. Odhady se různí, ale pohybují se v tomto rozmezí. Vlivem vysoké porodnosti Albánců a migrace z Kosova došlo k růstu populace na dnešních 500 000 Albánců v Makedonii. Dnes obývají Albánci zejména západ a severozápad země. Jedná se o města Tetovo, Gostivar, Debar, Struga, Kumanovo, Skopje a jejich okolí (Brunnbauer 2004).

Albánci se od většinových Makedonců liší jazykem, náboženstvím, historií a způsobem života, který v rámci albánské menšiny určuje právě náboženství. Albánci v Makedonii jsou v drtivé většině sunnitští muslimové. Žije tady také zanedbatelné množství Albánců křesťanského vyznání, kteří se sem dostali vlivem migrace (Cvachová a kol. 2012). Tato bakalářská práce se však těmito jedinci zabývat nebude, neboť je jich skutečně nepatrné množství. V Makedonii je totiž 99 % Albánců jednotného muslimského vyznání.

2 METODOLOGICKÁ ČÁST

V rámci tohoto výzkumu byl proveden terénní výzkum v Makedonii v oblasti hlavního města Skopje a jejího okolí, v rámci kterého byly využity zejména dvě výzkumné metody - genealogická metoda a polostrukturované rozhovory. Jedná se tedy o kvalitativně zaměřený výzkum. V této části práce budou dále popsány použité metody sběru dat a způsob jejich vyhodnocení.

2.1 Genealogická metoda

„Genealogická metoda je výzkumná metoda založená na vyhotovování a analýze genealogií (rodokmenů) ve zkoumaném společenství” (Toušek et al. 2015). Tato metoda byla využívána zejména v rámci sociální antropologie při studiu příbuzenství, rodiny, manželství a sociální struktury společnosti. Za zakladatele této metody se považuje W. H. R. Rivers, který v rámci slavné cambridgeské expedice

do Torresovy úžiny v letech 1898 - 1899 aplikoval tuto metodu na zmapování vztahů mezi místními obyvateli a zaznamenání některých demografických dat.

Na základě této metody lze mimo jiné studovat také jinou problematiku než jen demografické a příbuzenské vztahy, ale například i zacházení se jmény. Tato metoda by měla být využívána v rámci terénního výzkumu, kde současně bude probíhat zúčastněné pozorování a rozsáhlá dotazování na danou problematiku. Použita sama o sobě je tato metoda příliš limitovaná. Limity této metody spočívají nejen v její časové náročnosti, ale i v případném záměrném zkreslení informací ze strany informátorů a v omezeném počtu zkoumaných osob. Této metodě je také přisuzována jistá míra etnocentrismu, který spočívá v použití výhradně západního pojetí příbuzenství (Toušek et al. 2015).

Tuto metodu jsem použila v rámci mého výzkumu a celkem jsem sesbírala šest genealogických stromů od šesti různých informátorů různého pohlaví a věku a z různého prostředí. Celkem se jedná o tři ženy a tři muže v různých věkových kategoriích, přičemž část informátorů je z venkovského prostředí a část je z městského prostředí. Genealogie byly získávány na základě spolupráce mezi informátorem a výzkumníkem, která probíhala v přirozeném prostředí informátora, tedy u něho doma. Genealogie jsem zaznamenala do softwaru pro zaznamenávání genealogických dat GenoPro.

2.2 Polostrukturované rozhovory

Polostrukturované rozhovory jsou rozhovory, na které má výzkumník připraven okruh témat a otázek, které ho zajímají a informátory nechá na tato témata volně mluvit (Bernard et al. 1986). Výzkumník může v průběhu rozhovoru měnit pořadí těchto otázek, doplňovat další otázky, a to vše vzhledem k okolnostem a průběhu rozhovoru (Miovský 2006).

Výhody těchto rozhovorů můžeme vidět zejména ve větším prostoru pro vyjádření subjektivních názorů dotazovaného, možnosti vyjasnit si možná nedorozumění v průběhu interview a také v tom, že nám umožňují jít více do hloubky a odkrývat nová a nepředpokládaná témata.

V rámci mého výzkumu jsem měla připravených několik základních otázek, na které se budu informátorů ptát. Toto dotazování probíhalo současně za použití genealogické metody, kdy v rámci sestavování genealogií jsem zároveň s informátory vedla polostrukturované rozhovory. U každého jména v rámci genealogií jsem se ptala na to, co to jméno znamená, odkud pochází, kdo tuto osobu pojmenoval a jestli se jedná o časté jméno. Některé otázky nebylo vždy zapotřebí pokládat, protože informátoři přirozeně odpovídali i na nevyřčené otázky. V průběhu rozhovorů vznikaly i otázky nové, které reagovaly na vyprávění informátorů.

Pro účel transkripce jsem zvolila metodu selektivního protokolu, který se vyznačuje přepisováním pouze pasáží relevantních z hlediska zaměření výzkumu. Zaznamenávala jsem si tedy jen ty odpovědi, které souvisely s předmětem mého výzkumu.

2.3 Vyhodnocování dat

Pro vyhodnocení dat jsem ve svém výzkumu zvolila kvalitativní analýzu, při které jsem zejména na data získaná z polostrukturovaných rozhovorů použila metodu otevřeného kódování. Metoda otevřeného kódování se vyznačuje hledáním významových kategorií, které zastupují nejvýznamnější témata v datech. Tyto kategorie jsem následně komparovala mezi sebou a následně interpretovala jejich význam.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

V rámci této práce jsem uskutečnila terénní výzkum v oblasti hlavního města Skopje, kde jsem sesbírala genealogie celkem 6 respondentů. Pro výběr vzorku jsem využila svých příbuzenských vazeb v terénu a oslovila jsem tak prvního respondenta, který mě dále odkázal na další respondenty a ti mě odkázali na další z respondentů. Jednalo se tedy o metodu tzv. sněhové koule, kdy jsem vždy stávajícího respondenta požádala, aby mi doporučil někoho dalšího dle mých požadavků. Potřebovala jsem totiž získat respondenty jak mužského pohlaví, tak i ženského pohlaví, stejně tak i respondenty z prostředí města i vesnice. Všichni respondenti mi dali souhlas k tomu, abych informace z jejich genealogií použila ve své bakalářské práci.

3.1 Shaban Veli - 1. respondent, venkov

Prvním respondentem se tedy stal Shaban Veli, pocházející z vesnice Grčec, nedaleko Skopje. Shaban má celkem 5 sourozenců, respektive už jen čtyři, protože jeho nejstarší sestra zemřela před sedmi lety. Prarodiče i rodiče jsou již po smrti. Tento respondent žije již 20 let v České republice, avšak s jeho rodinou udržuje stálý kontakt a do své rodné země se několikrát do roka vrací.

Shaban je ženatý, jeho manželka se jmenuje Ardiana a jejich dcera se jmenuje Esma. Jméno Ardiana je jméno pocházející z kmene Ilirya, což byl kmen Albanů, ze kterého se Albánci utvořili jako národ. Toto jméno je zaneseno v rámci kategorie albánských jmen v teoretické části. Dále jméno Esma je jméno čistě muslimské a na základě respondentovy výpovědi toto jméno dceři vybrala manželka, respondent dále volal do Makedonie, jestli je to jméno vhodné a jestli se tak už nejmenuje někdo v rodině. Jak sám říká, stále se tam rodí nové a nové děti a už nemá přehled o tom, kdo se jak jmenuje.

Na základě jeho informací jsem získala genealogický strom, který zahrnuje 110 osob. Od tohoto informátora jsem se dozvěděla,

že důležitou roli v rámci přidělování jmen má zde náboženství, tedy islám. Na základě jmen a příjmení se navzájem od sebe odlišují s většinovými Makedonci.

Podle informátora jsou všechna jména v rámci jeho rodiny muslimská. Jedná se o jména, která jsou zapsaná v Koránu. Jak sám uvádí, tak jsou zde také jména, která se v Koránu nenacházejí, ale jsou také povolena a užívána muslimy. Jedná se o jména s albánským překladem, která se v Koránu nenachází. Příkladem může být například jméno informátorova bratrance Bekim. Slovo bekim v albánském jazyce znamená požehnání. Je to tedy typicky albánské jméno, které nese svůj význam. Podobnými jmény jsou například Besnik, Bujar, Besim a další. Například jméno Besnik má syn respondentova bratrance. Shaban uvádí, že jméno Besnik je zároveň i běžně používaným albánským slovem besnik a znamená věrný, stejně tak i jméno Besim - besim, což znamená víra a Bujar - bujar, což znamená štědrý. Tento typ jmen jsem již popsala výše v rámci teoretické částí, kde byly stanoveny kategorie albánských jmen na základě statistického výzkumu v Kosovu.

Respondent na otázku, kdo jednotlivá jména určité osobě dal, odpovídá, že ve většině děda z otcovy strany. Shaban dále uvádí, že děti jsou často pojmenovávány po významných prorocích, svátcích, měsících arabského kalendáře a dalších významných dnech, událostech a osobnostech islámu. V rámci genealogického stromu informátora jsou to například jména Shaban a Rexhep (čti: Redžep), což jsou názvy dvou měsíců v arabském kalendáři. Tato jména odkazují na dobu narození. Informátor se narodil v měsíci Shaaban, tak byl pojmenován Shaban. Informátorův mladší bratr se narodil v měsíci Rajab (čti: Radžap) a dostal jméno Rexhep.

Dále jména informátorových dalších sourozenců Fatime, Imer, Musa nebo jméno informátorova synovce Ismail jsou jména významných náboženských osobností. Jedná se o předky a proroky islámu. U těchto jmen na otázky typu, co ta jména znamenají a kde se vzala, respondent odpovídá, že jsou to jména po *Hazreti Fatime, Hazreti Musovi, Hazreti*

Imerovi... Označení *Hazreti* lze přeložit jako prorok. O těchto osobnostech jsou známé různé příběhy, které znají všichni věřící muslimové. Jedná se o historické postavy islámu. Respondent mi ve spojitosti se jménem Musa, jak se jmenuje jeho bratr, vyprávěl zajímavý příběh o *Hazreti Musovi*, tedy o tom, po kom byl jeho bratr pojmenován.

Hazreti Musa si velmi přál syna a velmi se za to modlil. Za vyslyšení jeho modlitby slíbil, že až bude synovi 7 let, tak syna pro Alláha obětuje. Toto obětování je známé jako *kurban*, což znamená oběť podříznout a nechat vykrváčet. Modlitby byly vyslyšeny a *Hazreti Musovi* se opravdu narodil syn, kterému dal jméno Ismail. Když bylo synovi 7 let, tak syna vzal do hor a chtěl syna obětovat. Hlavu mu zakryl, vzal nůž a chtěl ho podříznout. Nůž však neřezal. Alláh poslal posla, který *Hazreti Musovi* řekl, že svůj slib splnil, ať svého syna nechá být a jde do hor vzít nějakého berana, kterého podřízne. Od té doby se slaví svátek jménem *Kurban Bajrami*.

V rámci mého výzkumu jsem si tento příběh chtěla ověřit u místních a zjistila jsem, že příběh je takto opravdu známý, ale nejedná se o proroka Musu, ale Ibrahima. Šlo tedy o proroka Ibrahima a jeho syna Ismaila.

Informátorův bratr, který se jmenuje Musa má jediného syna, respondentova synovce, který se jmenuje Ismail. Shaban tedy zřejmě v souvislosti se jménem Ismail zaměnil jména v příběhu.

V rámci genealogického stromu respondenta jsem zaznamenala opakování některých jmen napříč generacemi. Respondentova mladší sestra se jmenuje Qerime (čti: Čerime) a respondentova babička z otcovy strany se také jmenovala Qerime. Zemřela prý velmi mladá a na její počest po ní pojmenovali respondentovu sestru. Respondentova neteř od mladšího bratra se jmenuje Hamdije a respondentova matka se také jmenovala Hamdije. Neteř se prý narodila pár měsíců po smrti respondentovy matky. Vnuk informátorova bratra Iljaz má stejné jméno jako informátorův otec. Také se narodil chvíli po otcově smrti. Na mou otázku, zda je toto předávání jmen běžné, respondent uvádí, že ano, že

většinou se dětem dávají jména po již zemřelých prarodičích, a to zejména z otcovy strany.

V dnešní době však uvádí, že si většinou rodiče vybírají jména sami a dávají dětem jména, která se již v rodině vyskytují, protože se jim líbí nebo se potomek pojmenuje po zemřelém prarodiči z matčiny strany, což bylo dříve velmi neobvyklé. Respondentova neteř od starší sestry pojmenovala svoji dceru po své zemřelé matce Fatime.

Respondentův nemladší bratr Imer má celkem 5 dětí, a to 4 dcery a nejmladšího syna. Respondent uvádí, že v místní kultuře je důležité mít syna, protože syn zůstává bydlet se svými rodiči spolu s jeho manželkou i dětmi. Dcera se vdá a odchází bydlet ke svému manželovi a jeho rodině. Většinou tedy dokud se páru nenarodí syn, tak zkoušejí své štěstí dál, a pak se tedy stává, že mají vysoký počet dcer a třeba jen jediného syna.

Informátor také k některým příbuzným přiřazuje jejich přezdívky, které jsou buď zkráceninami jejich jmen, nebo jde o označení, která nějak souvisí s vizáží toho dotyčného nebo s jeho charakterovými vlastnostmi. Například informátorovi se v rámci jeho rodiny říká "Bica", a to kvůli tomu, že byl vždy velmi pracovitý a hodně pracoval stejně jako starý soused, který se jmenoval Bica. Informátorův nejmladší bratr má přezdívku "Mini", což znamená myš. Odkazuje to k tomu, že je nejmladší, ale i nejmenší ze všech bratrů. Stejně také přezdívka "Bubi" informátorova bratrance odkazuje k tomu, že se jedná o nejmladšího ze všech bratrů.

Nejčastější jsou přezdívky odvozené z vlastních jmen. Příkladem jsou například přezdívky Shaja, Dema, Muka, Salka a další. Informátorova neteř se jmenuje Mireshahe, ale nikdo jí neřekne jinak než Shaja. Přezdívka Dema je odvozená od jména Demir Ali, Muka je odvozena od jména Mukadese a Salka od jména Emsale.

Zajímavé je informátorovo označení žen, které se do rodiny přivdaly. Jde o manželky jeho bratrů, manželky jeho bratranců, strýců. U většiny těchto žen nezná jejich jména, ale uvádí u nich označení, která jsou odvozena od jmen jejich manželů. Respondentův bratr se jmenuje Musa a na otázku jak se jmenuje jeho manželka odpovídá Musavica.

Stejně tak u manželek svých bratranců uvádí tato označení Naipica, Nexhatica (čti: Nedžatica)... Jen u manželky jednoho bratrance uvádí její jméno Shqipe (čti: Ščiipe). Shqipe je původem z Kosova a s manželem žijí v Německu a mají s respondentem blízký vztah. Je tedy možné, že její jméno zná, protože se často stýkají, nebo to může být tím, že ona je z Kosova, kde tato označení po manželovi obvyklá nejsou. Jméno Shqipe pak spadá do kategorie jmen s albánským překladem a znamená albánský, Albánec.

Co se týče příjmení, tak příjmení jsou zde v rámci rodiny shodná. Předávají se z otce na potomky, z manžela na manželku. Jedinou zvláštností je zde informátorova připomínka ke svému příjmení, že se v mládí jmenoval Kuka, Selmani a nakonec Veli. Říkal, že šlo o matriční chyby, a že to bylo běžné.

V rámci tohoto genealogického stromu jsem zaznamenala celkem 7 příjmení Beljuri, Emini, Hamiti, Izeti, Rexhepi, Sali a Veli. Tvar příjmení je shodný jak pro muže tak ženu. Všechna příjmení končí na -i. Všechna tato příjmení kromě příjmení Emini jsou vytvořená od předka muže, respektive od jeho jména. V tomto případě jde o jména Beljur, Hamit, Izet, Rexhep, Sali a Veli. Co se týče příjmení Emini, tak toto příjmení je odvozené od předka ženy Emine.

Ve většině se v rámci tohoto genealogického stromu nacházejí jména spadající do kategorie muslimských jmen. Co se týče příjmení, jde ve většině případů o příjmení odvozená od předka muže.

V následující tabulce shrnu jména a příjmení z této genealogie. Příjmení zde zaznamenám všechna, ale jména pouze ta, která jsem zde popsala.

Tab. 3. Jména a příjmení 1. respondenta

Kategorie jmen/příjmení	Jména/příjmení
Mužská muslimská jména	Iljaz, Imer, Musa, Rexhep, Shaban
Ženská muslimská jména	Ajshe, Esma, Fatime, Hamdije, Qerime

Mužská jména s albánským překladem	Besim, Besnik
Ženské jméno s albánským překladem	Shqipe
Ženské jméno historické	Ardiana
Příjmení odvozená od předka muže	Beljuri, Hamiti, Izeti, Rexhepi, Sali, Veli
Příjmení odvozená od předka ženy	Emini

3.2 Hamdije Mamuti - 2. respondentka, venkov

První respondent mě dále odkázal na další respondentku, která je také z vesnického prostředí. Respondentka se jmenuje Hamdije Mamuti a pochází z vesnice jménem Kryshapek, což je další vesnice nedaleko hlavního města Skopje. Hamdije má také jako první respondent celkem 5 sourozenců. Její prarodiče jsou již po smrti.

Hamdije je vdaná, její manžel se jmenuje Remzi a příjmení Mamuti je vyvdané. Za svobodna se jmenovala Imeri. Respondentka dále uvádí, že v rámci manželovy rodiny jí jeho rodina říká Remzavica. Pojmenování nevěst na základě jména manžela je zde zřejmé již od začátku rozhovoru s respondentkou.

Respondentka má dvě děti - syna a dceru. Syn se jmenuje Daut a dcera Ajshe. Obě jména jsou muslimská a obě jména se objevují i v předešlé genealogii, stejně tak jméno Hamdije i jméno Remzi.

V rámci jejího genealogického stromu jsem zaznamenala celkem 43 osob. Tento nízký počet je daný zejména tím, že mi respondentka nechtěla diktovat jména již zemřelých příbuzných, ale také tím, že u většiny svých příbuzných, zejména vdaných žen neznala jejich nová příjmení. Jak mi sama řekla, je už příliš dlouhou dobu vdaná a spíše zná jména členů rodiny svého manžela než své vlastní.

Hamdije stejně jako Shaban uvádí, že jména členů rodiny jsou muslimská. Jedná se o jména zapsaná v Koránu. Na otázku, kdo určité jméno osobě dal, odpovídá, že dříve o tom rozhodovali prarodiče dítěte z otcovy strany, tedy ti prarodiče, kteří s dítětem žili v jedné domácnosti, ale dnes si prý už o jméně dítěte většinou rozhodují rodiče sami. Zejména

prý ve městech mají rodiče větší pravomoc při pojmenování svých dětí a dávají dětem jména sice albánská ale nezapsaná v Koránu. Respondentka má tedy na mysli jména s albánským překladem, která jsou popsána v teoretické části i v rámci genealogie prvního respondenta. Také ale potvrzuje tvrzení prvního respondenta, že jsou děti často pojmenovávány po významných prorocích, dnech či svátcích. Když se prý někdo narodí na velký svátek *Fitër Bajrami*, dají rodiče jméno dítěti Bajram nebo když se dítě narodí na velkou noc *Nata e Kadrit*, tak dají rodiče jméno dítěti Kadri.

I v rámci tohoto genealogického stromu jsem zaznamenala opakování jmen napříč generacemi. Respondentky bratr Ilmi pojmenoval svého syna Shefi, a to po svém dědovi z otcovy strany. Respondentka uvádí, že její děda byl již po smrti. Stejně tak i druhý respondentčin bratr Qerim pojmenoval svou dceru Sabrije, a to po své babičce z otcovy strany. Nebo také respondentky sestra Zeliže měla manžela, který se jmenoval Hisen a po něm pojmenoval sestřin syn Zurkan svého syna, který se tedy také jmenuje Hisen. Jména Qerim (čti: Čerim) a Sabrije mají svou podobu i u opačného pohlaví. Qerime je podoba ženského jména a Sabri je tvar pro mužské jméno.

Hamdije uvádí, že toto opakování jmen v rámci rodiny z již zemřelých prarodičů na vnoučata je typické, je to určitý projev úcty a vzpomínání na zemřelého. Stejně jako první respondent i Hamdije uvádí, že je tento potomek se svým již zemřelým jmenovcem spojován a srovnáván a věří se v určitý stupeň propojenosti mezi nimi zejména na bázi charakterových vlastností či vzhledu.

Respondentka dále uváděla k určitým jménům jejich původ či význam. Například jméno respondentčiny neteře Hava odkazuje k první ženě na světě, která se jmenovala Hava. Česká obdoba tohoto jména je Eva. Dále manželka respondentčina synovce se jmenuje Sejhan a respondentka uvádí, že se jedná o malé město v Turecku - Seyhan, které se nachází v blízkosti Adany.

Také zde se setkávám se specifickým označením nevěst dle jména jejího manžela. Když si respondentka nemohla vzpomenout na jméno manželky svého bratra, tak se ptala svého syna, jak se jmenuje Qerimica. Její bratr se totiž jmenuje Qerim. Na mou otázku, proč toto označení používá, Hamdije odpovídá, že je to místní zvyk označování nevěst. Každý prý hned takto ví, o koho se jedná, protože nikdo by si prý nepamatoval jména všech nevěst v rámci rodiny.

V rámci této genealogie jsem zaznamenala příjmení Ajrullahu, Imeri, Jashari a Mamuti. Jsou zde tedy příjmení končící na -i a jedno také končící na -u. Respondentka uvádí, že albánská příjmení končí buď na koncovku -i, -u nebo také na -aj. Například respondentky spolužačka na základní škole se jmenovala příjmením Ademaj. Také zde jsou příjmení odvozená od vlastních jmen. Ajrullah, Imer, Jashar a Mahmut jsou místně užívaná jména. Jde tedy o příjmení odvozená od předka muže. Tvary příjmení jsou i zde shodná jak pro muže i pro ženy a jsou předávána z otce na potomky a z manžela na manželku.

Ve srovnání s předešlou genealogií nacházím shodná jména, která se vyskytují v obou rodinách. Jsou to muslimská mužská jména Daut a Remzi a muslimská ženská jména Ajshe, Esma a Hamdije. Dále se v této genealogii objevují jména z předešlé genealogie ale ve tvaru pro opačné pohlaví. Například jméno Ajan je mužská podoba jména a jedná se o jméno z předešlé genealogie a jméno Ajane je ženský tvar jména a jde o vnučku respondentčiny sestry. Dále mužské jméno Amir nese respondentčin synovec a ženské jméno Amira má naopak neteř prvního respondenta.

V následující tabulce shrnu jména, která se ve srovnání s předešlou genealogií vyskytují i zde, dále pak příjmení, která se objevují v této genealogii.

Tab. 4. Jména a příjmení 2. respondenta

Kategorie jmen/příjmení	Jména/Příjmení
Mužská muslimská jména	Daut, Remzi
Ženská muslimská jména	Ajshe, Esma, Hamdije
Příjmení odvozená od předka muže	Ajrullahu, Imeri, Jashari a Mamut

3.3 Ezmehan Saiti - 3. respondentka, město

Hamdije mě dále odkázala na další respondentku, která je však z městského prostředí. Tato respondentka se jmenuje Ezmehan Saiti a žije v hlavním městě Skopje. Ezmehan má pouze jednoho sourozence, a tím je její starší bratr. Stejně jako druhá respondentka, tak i Ezmehan má své rodiče stále v plné síle, avšak prarodiče jak ze strany matky, tak ze strany otce, už nemá mezi živými. Ezmehan je ještě svobodná, její příjmení Saiti je tedy její původní příjmení.

Od této respondentky jsem získala jména a příjmení celkem 80 osob. V rámci této genealogie jsem zaznamenala pouze dvě příjmení, a to Saiti a Nuishi. Saiti je příjmení otcovy rodiny a Nuishi je příjmení rodiny z matčiny strany. Jedná se o příjmení odvozená od předka muže. Příjmení Saiti a Nuishi mají své podoby i v rámci mužských jmen Sait a Nuish.

Jiná příjmení respondentka nezná. Vůbec nezná vydaná příjmení žen z její rodiny. Někdy ani nezná jména jejich manželů. Ezmehan uvádí, že příjmení obecně zde nejsou tak důležitá pro identifikaci osob. Pro přesnou identifikaci osoby se používá jméno otce nikoli vlastní příjmení. Tuto nedůležitost příjmení uváděl i první respondent Shaban, který říkal, že když se někdo místní bude bavit o něm, bude o něm mluvit jako o Shabanovi Iljazovo synovi. Nikoho by prý ani nenapadlo o něm mluvit jako o Shabanovi Veli.

Stejně tak jako dva předchozí respondenti i Ezmehan uvádí, že jména v rámci její rodiny jsou muslimská. I zde objevuji opakování jmen po zemřelých předcích. Manželka bratra respondentčina otce se

jmenovala Rezmije. Zemřela prý velmi mladá. Její syn, respondentčin bratranec, pak po ní pojmenoval svou dceru. Respondentky děda z otcovy strany se jmenoval Shemsedin a po něm je také pojmenován respondentky bratranec od otcova bratra. Stejně je tomu tak i v rámci rodiny ze strany matky respondentky. Děda ze strany matky se jmenoval Isak a po něm se dnes jmenuje syn respondentčina bratrance. Matky respondentčiny rodičů jsou již také po smrti, ale po nich ještě nikdo své potomky nepojmenoval. Prý obě zemřely až po smrti svých manželů a jejich jména budou v rodině určitě zopakována. Je to totiž výraz úcty a jakéhosi znovunavrácení zemřelé osoby. Potomek, který je takto pojmenován po svém zemřelém prarodiči je s ním po celý život srovnáván a jsou v něm nacházeny vlastnosti zemřelé osoby. Takový potomek je dle slov respondentky obletovaným dítětem a i přes obvykle vysoký počet potomků v rodině tohoto potomka každý zná a neplete si ho s nikým jiným.

Zde už se neseťkávám s pojmenováním nevěst dle jména manžela. Na mou otázku, jestli Ezmehan zná tento způsob pojmenování a zda se u nich v rodině užívá, odpovídá s úsměvem, že to zná, ale že toto označování se dochovalo pouze na vesnicích, ale ve městě tento způsob pojmenování už nikdo nepoužívá. Ale když byla na střední škole, pár jejích spolužaček bylo z přílehlých vesnic u Skopje a u nich tento druh pojmenování slyšela. Sama uvádí, že i jazyk mají obyvatelé vesnic odlišný, velmi podobný dialektu albánštiny, kterým se mluví zejména ve městě Tetovo.

Jména jsou zde ve většině případů totožná s předešlými dvěma respondenty, avšak je zde mnohem více typicky albánských jmen. Tím myslím jména s albánským překladem, která nepochází ani z arabštiny ani z turečtiny. Muslimská jména, která se zde opakují ve srovnání se dvěma předešlými respondenty, jsou mužská jména Abedin, Avni, Daut, Iljaz, Ilmi, Ismail a Nehat a ženská jména Ajlin, Amra, Fatime, Rabie a Sejhan. Jména s albánským překladem jsou Fisnik, Fitore, Besim, Yll, Vulnet a Jeton. Překlady jmen Fitore, Besim a Yll jsou vysvětleny v teoretické části. Jméno Fisnik je odvozené od stejného slova fisnik

a znamená vzdálený příbuzný. Jméno Vulnet znamená vůle a jméno Jeton je odvozené od albánského slova jeta, což znamená život.

V následující tabulce shrnu jména, která se zde opakují s ohledem na předešlé genealogie, jména s albánským překladem a dále pak příjmení, která jsem zde zaznamenala.

Tab. 5. Jména a příjmení 3. respondenta

Kategorie jmen/příjmení	Jména/příjmení
Mužská muslimská jména	Abedin, Avni, Daut, Iljaz, Ilmi, Ismail, Nehat,
Ženská muslimská jména	Ajlin, Amra, Fatime, Rabie, Sejhan
Mužská jména s albánským překladem	Fisnik, Besim, Yll, Vulnet, Jeton
Ženské jméno s albánským překladem	Fitore
Příjmení odvozená od předka muže	Nuishi, Saiti

3.4 Xhavit Mamuti - 4. respondent, město

Ezmehan mě dále odkázala na dalšího respondenta, který se jmenuje Xhavit (čti: Džavit) Mamuti a žije ve městě Skopje. Xhavit má celkem 5 sourozenců, respektive 5 sester. Xhavit je nejmladší ze sourozenců.

Xhavit je ženatý a má dva syny. Jeho manželka se jmenuje Mejreme. Společně mají dva syny, kteří jsou oba ženatí. Respondentovy synové se jmenují Selajdin a Mexhit (čti: Medžit). Selajdinova manželka se jmenuje Meral a Mexhitova manželka se jmenuje Ajsel. Seljadin má zatím dvě dcery - Lijana a Sijara. Mexhit má zatím jednoho syna, který se jmenuje Hadi. Všechna tato jména jsou muslimského původu.

Na základě respondentovy spolupráce jsem zaznamenala jména a příjmení celkem 61 osob. Dle příjmení by se dalo usuzovat, že je Xhavit příbuzný s druhou respondentkou, ale opak je pravdou. Jedná se pouze o shodu příjmení.

Stejně jako předchozí tři respondenti i tento respondent uvádí, že jména v rámci jeho rodiny jsou muslimská a jsou to jména z Koránu. Na mou otázku ohledně toho, kdo dítěti jméno vybírá a podle čeho, odpovídá, že většinou to jsou prarodiče z otcovy strany dítěte, ale dnes jsou to spíše sami rodiče. Jména vybírají podle toho, kdy se dítě narodí, například jestli se narodí na nějaký svátek nebo významný den. Dále se dávají jména podle prarodičů z otcovy strany dítěte, a to po jejich smrti. Dále jsou to prostě jména, která se rodičům líbí. Většinou se rodiče snaží dávat dítěti jméno, které se v rodině ještě nevyskytuje. Zejména v nejbližší rodině ze strany otce dítěte.

V rámci této rodiny nacházím stejný případ mnoha sester a jediného nejmladšího bratra jako u prvního respondenta. Xhavit má totiž 5 starších sester a sám je tedy nejmladší ze sourozenců. Potvrzuje se zde tedy pravidlo potřeby syna v rodině, které se samozřejmě projevuje ve všech čtyřech genealogiích, protože každý pár má alespoň jednoho syna, avšak zde je viditelná podobnost s případem Shabanova bratra, kterému se také po narození čtyř dcer narodil vytoužený syn. Podobně na tom byli i Xhavitovi rodiče, kdy po narození pěti dcer se dočkali svého doslova vymodleného syna.

Jména respondentových 5 sester jsou Fetije, Imrane, Mejreme, Nazmije a Naxhije (čti: Nadžije). Všechno jsou to jména muslimská pocházející buď z arabštiny nebo z turečtiny.

I v rámci této genealogie se opět objevuje opakování jmen napříč generacemi z prarodičů z otcovy strany na potomky. Respondentův otec se jmenoval Mexhit a Xhavit po něm pojmenoval jednoho ze svých dvou synů. Xhavit jakožto jediný syn má pouze dva syny a nemá žádnou dceru, tím pádem nemohl opakovat jméno své zemřelé matky Nurije. Dále také jméno bratra otce respondenta, který se jmenoval Mavaip, je v rámci rodiny zopakováno. Jmenuje se tak Mavaipův vnuk od jednoho z jeho tří synů, který se jmenuje Orhan. Dále potom respondentův strýc z matčiny strany se jmenoval Shaip a po jeho smrti jeho jediný syn Halil pojmenoval svého potomka.

Respondent uvádí, že je to čest být pojmenován po svém prarodiči a je to jakýsi projev úcty ze strany rodičů. Uvádí, že tento potomek je celý život spojován se svým zemřelým jmenovcem, jsou mu přisuzovány jeho vlastnosti a podoba.

Ani v této genealogii nenacházím pojmenování nevěst dle jména jejího manžela. I tento respondent však toto zvláštní pojmenování zná a s úsměvem na tváři říká, že tohle pojmenování používají Makedonci a Albánci, kteří žijí na vesnicích. Respondent uvádí, že nikde jinde toto pojmenování neslyšel. Sám jezdí často do Kosova i do Albánie, protože pracuje jako řidič a tam se s tímto typem pojmenování nevěst nikde nesešel. Je to tedy asi tím, že na základě dlouhodobých kulturních kontaktů s Makedonci část albánské populace žijící v Makedonii přejala toto pojmenování.

I v rámci této rodinné genealogie nacházím jména společná s předešlými genealogiemi, stejně tak jsou zde zastoupená jména jak muslimská pocházející z arabštiny nebo z turečtiny, tak jména s albánským překladem, respektive jméno s albánským překladem, protože takové je zde jen jedno, ale takové, které se objevuje i v předešlých genealogiích. Jména muslimská, která se zde opakují, s ohledem na předešlé genealogie, jsou ženská jména Fetije a Sebahat a mužská jména Ajan, Bedri, Hadi, Ibrahim, Ismail, Mexhit a Muhamed. A jméno s albánským překladem je mužské jméno Vulnet. V následující tabulce ještě shrnu tato jména.

Tab. 6. Jména 4. respondenta

Kategorie jmen	Jména
Mužská muslimská jména	Ajan, Bedri, Hadi, Ibrahim, Ismail, Mexhit, Muhamed
Ženská muslimská jména	Fetije, Sebahat
Mužské jméno s albánským překladem	Vulnet

Kromě jmen jsem samozřejmě zaznamenávala i příjmení v rámci respondentovy rodiny. Celkem jsem zde zaznamenala 9 příjmení, a to

Bakiu, Brava, Dervishi, Islami, Ismaili, Koka, Mamuti, Metini a Musliu. Příjmení Islami odkazuje k místní víře tedy k islámu. Příjmení Bakiu, Ismaili, Mamuti, Metini a Musliu jsou příjmení odvozená od předka muže. Svě podoby mají i v rámci jmen a to Baki, Ismail, Mamut, Metin a Musli.

Příjmení Brava a Koka nejsou tak jasně zařaditelná jako ostatní příjmení. Zde lze pouze hádat, kde se tato příjmení vzala nebo od čeho jsou odvozená. V albánštině se používá slovo bravo pro projev pochvaly někoho, tak možná zde je původ příjmení Brava, ale to je pouze moje domněnka. Dále, co se týče příjmení Koka, i zde jde čistě o mé úvahy nad tím, odkud se toto příjmení vzalo. V Albánii se používá slovo kokë (koka) pro český ekvivalent slova hlava, tak možná odsud příjmení Koka.

Příjmení Dervishi je odvozeno od označení stoupenců jedné větve islámu, kterým se říká dervish - česky derviš. Jsou zde tedy příjmení končící na koncovky -u, -a, -i. Tvar příjmení je zde opět stejný jak pro ženu, tak muže a předává se vždy z manžela na manželku a stejně tak na potomky.

V následující tabulce ještě pro přehlednost shrnu tato různorodá příjmení.

Tab. 7. Příjmení 4. respondenta

Kategorie příjmení	Příjmení
Příjmení odvozená od předka muže	Bakiu, Ismaili, Mamuti, Metini, Musliu
Příjmení odvozená od názvu místní víry	Dervishi, Islami
Příjmení s nejasným původem	Brava, Koka

Během svého výzkumu jsem narazila na dvě osoby, které žijí ve městě Skopje, ale jejich původ sahá do jiného města v Makedonii a v druhém případě až do Kosova. Jejich rodiny zde žijí už několik desítek let, tito respondenti se ve Skopje už narodili, avšak jejich *“prejardhje”* (jak

respondenti říkají svému místu původu) je spojuje s jinými místy. Oba tyto respondenty jsem také vyzpovídala ohledně jmen a příjmení v jejich rodinách a zaznamenala jsem si jejich genealogické stromy. Myslím si, že právě tyto dvě osoby mohou můj výzkum doplnit a třeba i vysvětlit nějaké oblasti pojmenování.

3.5 Adem Idrizi - 5. respondent, Tetovo ; Skopje

Prvním ze dvou respondentů, kteří sice žijí ve městě Skopje, avšak jejich rodinný původ sahá někam jinam, je Adem Idrizi, jehož rodina původně pochází z makedonského města Tetovo. Tetovo leží necelých 40 kilometrů na západ od hlavního města Skopje. O tomto městě jsem si již zmiňovala v rámci jedné genealogie, kdy mi respondent z města řekl, že v přilehlých vesnicích u města Skopje mluví místní obyvatelé odlišně a jejich dialekt se podobá dialektu, kterým se mluví právě ve městě Tetovo.

Na základě spolupráce s tímto respondentem jsem zaznamenala genealogický strom, který čítá celkem 98 osob. Adem má celkem 4 sourozence, jednoho bratra a tři sestry. Všichni žijí ve městě Skopje a jeho okolí. Ademův bratr se jmenuje Sadula a jeho sestry se jmenují Hamdije, Imrane a Sadete. Všechno jsou to jména muslimská pocházející z arabštiny nebo z turečtiny. Respondentovo jméno Adem má svou podobu i v češtině - Adam a obě tato jména odkazují k prvnímu muži na světě.

Ruzná biblická jména mají totiž svou podobu i v Koránu. Jako jména Eva - Hava, Abrahám - Ibrahim, Mojžíš - Musa, Josef - Jusuf, Ismael - Ismail, Ježíš - Isa. Je to právě tato distinkce, která od sebe odděluje muslimy a křesťany. Navzájem se takto identifikují. Jména Hava, Ibrahim, Musa i Ismail se několikrát objevují v předešlých genealogiích i zde. Respondentův bratranec se jmenuje Ismail a manžel respondentovy sestry se jmenuje Ibrahim.

I v tomto případě jsem začala otázkou, co je to vůbec za jména v jeho rodině a kde se tato jména vzala. Kdo jména vybíral a podle čeho.

Adem velmi podobně odpovídal na tyto otázky jako předešní respondenti. Jména v jeho rodině jsou muslimská, jsou to jména z Koránu a jména dříve ve většině vybírali prarodiče ze strany otce dítěte, dnes je tomu už však ve většině jinak a o jménu pro svého potomka si rodiče rozhodují sami. Adem říká, že se ještě dodržuje zvyk, kdy po smrti otce či matky, po nich jejich syn pojmenuje svého syna nebo dceru, tedy vnuka nebo vnučku zemřelého jmenovce. Sám uvádí, že to není vynucováno například ze strany příbuzných, ale syn sám chce, aby se jeho syn jmenoval po dědečkovi nebo jeho dcera po babičce.

Adem má dva syny. Prvorozený syn se jmenuje Arben a druhorozený syn se jmenuje Fatmir. Obě jména jsou albánská. Jméno Arben pochází ze středověku, kdy na území dnešní Albánie existovalo Arbešské knížectví - albánsky Principata e Arbërit. Jméno Fatmir je jméno s albánským překladem a je složené ze dvou albánských slov - fat a mir. Fat znamená štěstí a mir znamená dobrý, dobře.

Respondentův starší bratr Sadula má dvě dcery a nejmladšího syna. Syn se mu narodil necelý rok po smrti jeho otce pojmenoval jej po něm. Respondentův otec se jmenoval Faruk a dnes se po něm jmenuje i respondentův synovec. Matka zemřela asi před dvěma lety, kdy už byly všechny děti od obou bratrů na světě. Další děti už bratři neplánují, spíše čekají, až se jim narodí vnoučata. Jméno jejich matky už tedy ve své generaci nezopakují, ale možná toto jméno Remzije zopakují jejich synové až se jim narodí dcera.

Opakování jmen napříč generacemi je v rámci této genealogie patrné ve více případech. Respondentův otec měl bratra, který se jmenoval Rufat a ten dostal své jméno po jejich dědovi. Stejně tak jejich sestra Naxhije (čti: Nadžije) dostala své jméno po své babičce. V rámci rodiny respondentovy matky je to její mladší bratr Ilmi, který se jmenuje po jejich dědovi.

Zajímavé je, že i zde se setkávám se zajímavým pojmenováním nevěst podle jména jejího manžela. I zde je tedy Ademova žena označována v rámci jeho rodiny za Ademicu.

U dvou předešlých respondentů, kteří žijí a pocházejí z města Skopje, se toto pojmenování neobjevuje a oba tento způsob pojmenování připisují Makedoncům nebo albánským obyvatelům venkova. Tato rodina však žije ve městě i z města pochází, avšak pochází z Tetova. O tomto městě se již zmiňoval předešlý respondent z města, který říkal, že obyvatelé přilehlých vesnic u města Skopje mají podobný dialekt jako obyvatelé města Tetovo. Je tedy možné, že i tuto podobnost v pojmenování nevěst lze přisuzovat nějakému kulturnímu kontaktu obyvatel Tetova a obyvatel venkova u města Skopje. Mají podobný dialekt a i způsob pojmenování nevěst v rámci rodiny ženicha.

Zajímavé je, že toto pojmenování nevěst se používá v přilehlých vesnicích u města Skopje a ve městě Tetovo a jeho okolí. V jiných částech Makedonie, kde také žijí Albánci, se toto pojmenování nevěst nepoužívá. Na základě rozhovoru s respondentem, který se jmenuje Aziz Saiti, který je původem z města Kumanovo v Makedonii jsem zjistila, že zde se tento zvyk nevyskytuje. Aziz Saiti žije více jak 20 let v České republice a rozhovor s ním jsem provedla za účelem uvěření výskytu právě tohoto pojmenování nevěst. Zajímalo mě, jestli se tento zřejmě slovanský zvyk, vázaný na vesnické makedonské regiony a oblast Tetova, objevuje i zde.

V rámci tohoto genealogického stromu se opět objevují shodná jména s předešlými genealogiemi a to jak jména muslimská pocházející z arabštiny nebo turečtiny, tak jména s albánským překladem. Jsou to mužská muslimská jména Ibrahim, Ismail, Rufat a ženská muslimská jména Hamdije, Imrane, Naxhije, Remzije a Sadete. Dále jsou to mužská jména s albánským překladem Bashkim, Bekim a Fisnik. Jméno Bashkim znamená něco jako svaz nebo unie. Například Evropská unie se v albánštině řekne *Bashkimi European*. Samotné slovo *bashk* pak znamená spolu. Ostatní jména už byla přeložena v rámci předešlých genealogií.

Co se týče příjmení, tak kromě příjmení Idrizi jsem v rámci této genealogie zaznamenala ještě 5 dalších příjmení - Ademi, Dauti, Ferati,

Rustemi a Sinani. Všechna tato příjmení končí na koncovku -i a jsou odvozena od předka muže. Všechna tato příjmení mají svou podobu i v rámci jmen. Adem, Daut, Ferat, Idriz, Rustem a Sinan jsou tvary mužských jmen ze kterých byla odvozena příjmení. Příjmení i zde mají jednotný tvar jak pro ženu tak muže a jsou předávána z muže na manželku a na potomky ve stejném tvaru.

V následující tabulce shrnu jména, která se se zde opakují s ohledem na předešlé genealogie, dále pak příjmení, která se zde vyskytují.

Tab. 8. Jména a příjmení 5. respondenta

Kategorie jmen/příjmení	Jména/příjmení
Mužská muslimská jména	Ibrahim, Ismail, Rufat
Ženská muslimská jména	Hamdije, Imrane, Naxhije, Remzije, Sadete
Mužská jména s albánským překladem	Bashkim, Besim, Fisnik
Příjmení odvozená od předka muže	Ademi, Dauti, Ferati, Idrizi, Rustemi, Sinani

3.6 Feride Mehmeti - 6. respondent, Kosovo;Skopje

Druhým respondentem, který sice žije ve městě Skopje, ale jehož rodina pochází z jiného místa, je respondentka Feride Mehmeti. Respondentka je vdaná a má dvě děti. Příjmení Mehmeti získala po uzavření manželství. Její původní příjmení je Izeti.

V hlavním městě Skopje žije její rodina už několik desítek let, avšak původně její rodina pochází z Kosova, přesněji z města jménem Vushtri, které se nachází na severu Kosova nedaleko většího města Mitrovica.

Feride pochází ze tří sourozenců. Její starší bratr se jmenuje Besim a její mladší bratr se jmenuje Ajvaz. Ajvaz je ještě svobodný, ale Besim je už ženatý a má dvě děti. Besimova manželka se jmenuje Ganimete, jejich starší dcera se jmenuje Erina a jejich syn se jmenuje Omer. Jména Ajvaz, Erina, Feride, Ganimete a Omer pocházejí z turečtiny, patří tak do kategorie jmen muslimských pocházejících z arabštiny nebo

z turečtiny. Jméno Besim pak patří do kategorie jmen s albánským překladem a znamená víra.

Respondentčin manžel se jmenuje Abedin a jejich synové se jmenují Jusuf a Rexhep. Všechna tato jména patří také do kategorie muslimských jmen. Jména Abedin a Rexhep se objevují i v předešlých genealogiích, stejně tak i jméno Besim.

I v rámci této genealogie objevují opakování jmen napříč generacemi. Mladší bratr respondentky Ajvaz dostal své jméno po svém dědovi z otcovy strany, který prý zemřel velmi mladý. Stejně tak i starší syn respondentky Rexhep se jmenuje po otci jejího manžela. Respondentka uvádí, že je to zvyk, který se dodržuje jako projev úcty k zemřelým prarodičům.

Rodiče respondentky se jmenují Halil a Fatime, což jsou jména také muslimská a jméno Fatime je jménem často se opakujícím napříč zmíněnými genealogiemi.

Halilova nejstarší sestra se jmenuje Miradije Uka a její manžel se jmenuje Ibrahim. Spolu mají celkem 6 dětí - tři dcery a tři syny. Dcery se jmenují Fetije, Fexhrije (čti: Fedžrije) a Qefsere (čti: Čefsere) a jsou to jména muslimská stejně jako jména Miradije a Ibrahim. Synové se jmenují Besnik, Bujar a Hamdi. Jména Besnik a Bujar jsou jména s albánským překladem. Besnik znamená věrný a Bujar znamená štědrý. Jméno Hamdi má svou podobu i u opačného pohlaví - Hamdije a je to jméno muslimské. Jména Besnik, Fetije, Qefsere, Hamdi a Ibrahim se také objevují v předešlých genealogiích.

Respondetka má ještě tři tety z otcovy strany. Dvě z nich - Sofie a Shemsije se provdaly za dva bratry. Obě tak mají příjmení Hasani. I zde objevují opakování jmen z již zemřelých prarodičů z otcovy strany na vnoučata. Zde je zajímavé, že Sofie a její manžel Bedri dali jedné ze svých dcer jméno Ganimete a zopakovali tak jméno Bedriho matky a Shemsije s jejím manželem, který se jmenuje Belur pojmenovali jednoho ze svých synů Sheremet a zopakovali tak jméno Bedriho a Beluriho otce. Všechna zmíněná jména v tomto odstavci spadají také

do kategorie muslimských jmen. Jméno Bedri se také objevuje v předešlých genealogiích.

Nejmladší respondentčina teta z otcovy strany se jmenuje Sabilje Miftari, její manžel se jmenuje Skender a všechna jména jejich dětí spadají do kategorie jmen s albánských překladem. Jejich dcery se jmenují Lindita a Liridona a jejich syn se jmenuje Flamur. Jména Lindita a Liridona jsou složeninami dvou albánských slov. Lindita vznikla spojením slov lind a dita. Lind znamená narodit se a dita znamená den. Liridona vznikla spojením slov liri a dua. Liri znamená svoboda a dua je sloveso chtít. Jméno Flamur vzniklo od slova flamur a znamená vlajka. Jméno Skender pak odkazuje k národnímu hrdinovi, který se jmenoval Skanderberg.

Na mou otázku ohledně toho, kdo jména rodinným příslušníkům vybíral a jak je tomu dnes, respondentka odpověděla, že dříve se více angažovala rodina a výběr jména byl ve většině na rodičích otce dítěte, kterému se jméno vybírá, ale dnes si spíše o jméně rozhodují rodiče sami.

Ohledně jmen a příjmení nenacházím žádné významné odlišnosti od jmen a příjmení z předešlých genealogií. Jediné, co zde nenacházím v žádné podobě je pojmenování nevěst na základě jména jejího manžela. Na tento způsob jsem se respondentky zeptala a neznala ho. Říkala, že v Kosovu se toto pojmenování nepoužívá a ani ve městě Skopje se s tímto způsobem pojmenování nevěst nesešla.

Co se týče příjmení, tak v rámci této genealogie jsem zaznamenala celkem 5 příjmení - Hasani, Izeti, Mehmeti, Miftari a Uka. Všechna tato příjmení spadají do kategorie příjmení odvozených od předka muže. Svou podobu tak mají i v rámci jmen - Hasan, Izet, Mehmet, Miftar a Ukë. Příjmení zde končí na koncovky -i, -a. Tvar příjmení je zde jednotný jak pro muže, tak pro ženy a příjmení se předává z muže na manželku a na jejich potomky.

V následující tabulce ještě pro přehlednost shrnu jména, která se ve srovnání s předešlými genealogiemi opakují, dále potom příjmení, která se zde objevují.

Tab. 9. Jména a příjmení 6. respondenta

Kategorie jmen/příjmení	Jména/příjmení
Mužská muslimská jména	Abedin, Bedri, Hamdi, Ibrahim, Rexhep
Ženská muslimská jména	Fetije, Qefsere
Mužská jména s albánským překladem	Bashkim, Besim, Besnik, Bujar, Flamur
Ženská jména s albánským překladem	Liridona, Lindita
Příjmení odvozená od předka muže	Hasani, Izeti, Mehmeti, Miftari, Uka

4 ZÁVĚR

Jména a příjmení albánské enklávy v Makedonii se nijak výrazně neliší od těch, která jsem popsala v teoretické části, kde jsem vycházela ze statistických údajů Kosova a Albánie. V teoretické části jsem popsala celkem 9 různě početných kategorií albánských jmen. Z mého výzkumu v Makedonii je jasné, že nejvíce je zde zastoupena kategorie jmen muslimského původu, tedy taková jména, která pocházejí z arabštiny nebo z turečtiny. Taková jména jsou totožná s těmi, která popsala Brozović (2016) ve své práci zabývající se jmény v Bosně. Hlavním faktorem pro výběr jména u muslimských Albánců i Bosňáků je víra, nikoliv etnický původ.

U Albánců v Makedonii se také velmi často používají jména s albánským překladem, která vznikla z nějakého albánského slova nebo složením více takových slov. Často ale i tato slova odkazují ke konceptům z koránu. Dále se zde objevují jména historická odkazující ke kmeni Ilyria, ze kterého se Albánci utvořili jako národ.

Naopak jsem zde nezaznamenala jména biblická, jména z řecké mytologie či jména přejatá z jiných kultur. Dalo by se tedy říci, že systém pojmenování u Albánců podléhá jen málo novým módním vlivům. Důvod můžeme hledat zejména v místní konfesi. V teoretické části byla popsána jména všech Albánců bez ohledu na konfesi, v této práci jsem se však zabývala jen těmi, kteří žijí v Makedonii a ti jsou v drtivé většině muslimové.

Všichni respondenti se shodují v tom, že jména v rámci jejich rodin jsou muslimská. Zahrnují sem i taková jména, která vznikla z nějakého albánského slova. Dále se shodují v tom, že jména potomkům v minulosti vybírali zejména prarodiče z otcovy strany, dnes už si ve většině o jménech pro své potomky rozhodují rodiče sami. Přetrvává však zvyk pojmenování potomků po zemřelých prarodičích ze strany otce. Je to jakýsi projev úcty k zemřelému a nově narozený jmenovec je se svým prarodičem celý život spojován. Místní obyvatelé věří v jistou podobu přenosu vlastností mezi prarodičem a vnoučetem, a to jak charakterových vlastností, tak i fyzických. Tento jedinec, který nese jméno po svém prarodiči je pak dle slov respondentů obletován a hýčkán. Toto opakování jmen napříč generacemi se objevovalo v každé výše zmíněné genealogii.

Oproti poznatkům z odborných textů, shrnutých v teoretické části práce, jsem se u zkoumaného vzorku setkala s praxí pojmenování manželky podle manžela. Nevěstám či manželkám se v rámci rodiny jejího manžela říká označením, které vychází z křestního jména manžela s přidáním přípony -ica nebo -vica. Tak se například Shabanově manželce v rámci jeho rodiny říká Shabanica nebo Remziho manželce Remzavica. Toto pojmenování nevěst a manželek má však omezený regionální výskyt a používá se podle respondentů zejména v přilehlých vesnicích u města Skopje a ve městě Tetovo.

Tento způsob transferu jména je velmi zajímavý. Zajímalo mě, odkud tato praxe pochází a hledala tak evidenci podobné praxe v odborné literatuře, které se tímto tématem zabývají. Albánský sociolinguista Shkurtaj (2009), který ve své knize tento jev popisuje, jej zaznamenal na území Albánie v oblasti města Korčë. Toto město leží v blízkosti hranic s Řeckem a Makedonií. Také zde autor přisuzuje této praxi slovanský původ. Albánci jej tedy podle autora přejali od slovanských sousedů (a to zřejmě jak na území Albánie, tak Makedonie). Tento původ naznačuje i slovanská přípona - ica nebo - vica, která se připojuje ke jménu manžela. Autor ale současně popisuje, že ve střední Albánii, tedy zřejmě někde hluboko ve vnitrozemí se používá podobná forma tohoto pojmenování ovšem bez přidávání slovanské koncovky. Pokud se zde muž jmenuje

Hasan, tak se jeho manželce říká Hasane nebo když se muž jmenuje Halim, tak se jeho manželce říká Halime.

Ať už je tato praxe pojmenovávání žen podle křestního jména manžela na území Makedonie jakéhokoliv původu, můžeme s jistotou říci, že se jedná o velmi regionální jev. Dodnes tuto praxi používá část makedonských Albánců žijících v okolí města Skopje a ve městě Tetovo, dále pak obyvatelé města Korčë v Albánii.

O tomto pojmenování nevěst se zmiňuje také bulharská autorka Evgenia Blagoeva-Krasteva (1999), která tento jev nazývá "andronymií". Autorka popisuje, že se s ním lze setkat u Banátských Bulharů a ve Vardarské Makedonii. Autorka zde tento způsob pojmenování popisuje zcela totožně jako respondenti ve svých genealogiích. Jméno ženy se po svatbě odvozuje od křestního jména jejího manžela, popřípadě od přezdívky jejího manžela. Za manželovo jméno se přidává koncovka -ica, a tak se Ivanově manželce v rámci jeho rodiny i vesnice říká Ivanica. Studie Blagoevy-Krastevy tedy podporuje tezi, že se jedná o jev přejatý od slovanských národů.

Autorka dále zmiňuje, že v některých oblastech musí uběhnout určitá doba od svatby, aby získala manželka toto nové jméno, jedná se tedy o jednu z fází přechodového rituálu, jehož konec je právě zřejmě signalizován přijetím nového jména (používaného hlavně pro neformální lokální komunikaci). Například v oblasti makedonského města Ohrid je to rok po svatbě, jinde se tak stane po první návštěvě kostela po svatbě.

Co se týče příjmení, která jsem zaznamenala v rámci genealogických stromů respondentů, i zde se tato příjmení nijak výrazně neliší od popsaných kategorií příjmení v teoretické části. Tvar příjmení je zde jednotný jak pro muže tak ženu a příjmení typicky přechází z manžela na manželku a na jejich potomky.

V rámci teoretické části jsem popsala celkem 8 různě početných kategorií a v rámci mého výzkumu jsem se nejčastěji setkávala s příjmeními, která spadají do kategorie příjmení odvozených od předka muže. V podstatě to znamená, že se jedná o příjmení, která vznikla

z vlastních mužských jmen. Dále jsem se setkala i s příjmením odvozeným od předka ženy nebo s příjmeními odkazujícím k místní víře. Příjmení odvozené od předka ženy je příjmení vzniklé ze ženského vlastního jména.

Albánci v Makedonii se tak v praxi pojmenovávání osob opravdu odlišují od většinových Makedonců a vzájemně se identifikují i s ostatními muslimy po celém světě. Konfese zde dle očekávání hraje velkou roli, a to nejen v oblasti jmen, příjmení a pojmenování osob.

Seznam literatury

Blagoeva-Krasteva, E. (1999) *Ličnoto ime v balgarskata tradicia [The Personal Name in the Bulgarian Tradition]*, Sofia, Akademično izdatelstvo „Prof. Marin Drinov“.

Bernard, H. R., Pelto, P. J., Werner, O., Boster, J., Romney, A. K., Johnson, A., & Kasakoff, A. (1986). *The construction of primary data in cultural anthropology. Current Anthropology, 27(4), 382-396.*

Brozović, D. (2016). *Changing Names: a Way to Cope with Identity Issues in Times of Crisis. Ethnologia Balkanica, (19), 239-255.*

Brunnbauer, U. (2004). *Fertility, families and ethnic conflict: Macedonians and Albanians in the Republic of Macedonia, 1944-2002. Nationalities papers, 32(3), 565-598.*

Budilová, L. J. (2012). „Ať se neztratí jméno.“ Jména a pojmenovávání u bulharských Čechů. *Český lid, 407-425.*

Caka, A., & Caka, N. (2016) *Mbiemrat e shqiptarëve të Kosovës-prejardhja dhe shpërndarja rajonale* (Origin and regional distribution of Kosovo Albanian surnames). Universiteti i Prishtinës (University of Prishtina).

Caka, A., & Caka, N. (2010) *Mbiemrat e sotëm të shqiptarëve të Kosovës (Kosovar Albanian surnames).* AKTET – Journal of Institute Alb-Shkenca.

Caka, A., & Caka, N. (2010) *Motivimi i emërtimit të fëmijëve në Kosovë 1912-2008 (The naming of children in Kosova 1912-2008),* AKTET – Journal of Institute Alb-Shkenca.

Cvachová, L., Mecová, Š., Mielniczková, G., Šandová, D., Víška, P. (2012). *Albánci v Makedonii.* Hospodářská a kulturní studia.

- Fatková, G.** (2015). *Bulharští Karakačani a usedlý život: dům, jméno a identita*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Henig, D.** (2011). *The Embers of Allah: cosmologies, knowledge, and relations in the mountains of central Bosnia* (Doctoral dissertation, Durham University).
- Miovský, M.** (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing.
- Moldanová, D.** (2004). *Naše příjmení*. 2. vyd. Praha: Agentura Pankrác.
- Shkurtaĵ, G.** (2009). *Sociolinguistikë e shqipes: Nga dialektologjia te etnografia e të folurit*. Artjon Shkurtaĵ.
- Surovčák, M.** (2013). *Základy albanistiky*. Brno: Masarykova univerzita.
- Toušek, L., Budilová, L. J., Fatková, G., Hejnal, O., Lupták, L., Růžička, M., & Šimek, J.** (2015). *Kapitoly z kvalitativního výzkumu*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni.
- Vom Bruck, G., & Bodenhorn, B.** (Eds.). (2006). *An anthropology of names and naming*. Cambridge University Press.